VĮ VALSTYBINIŲ MIŠKŲ URĖDIJOS PATIKĖJIMO TEISE VALDOMŲ ROKIŠKIO REGIONINIO PADALINIO DALIES (NUO 2018 M. SAUSIO 8 D. IKI 2019 M. SAUSIO 1 D. BUVUSIO KUPIŠKIO REGIONINIO PADALINIO) ADMINISTRUOJAMŲ MIŠKŲ

VIDINĖS MIŠKOTVARKOS PROJEKTO SUDEDAMOJI DALIS

REKREACINIO SUTVARKYMO PROJEKTAS

KAUNAS, 2019

T U R I N Y S

Įvadas	*3*
1. DARBO TEISINIAI PAGRINDAI IR METODAI	5
2. PAŽINTINIU POŽIŪRIU LANKYTINI GAMTOS IR KULTŪROS PAVELDO OBJEKTAI	7
3. REKREACINIAI IŠTEKLIAI	11
3.1. Rekreacinių teritorinių kompleksų apžvalga	11
3.1. Miškų rekreacinio potencialo analizė	12
3.2. Turistinės trasos ir maršrutai	14
3.3. Esami rekreacijos objektai girininkijų miškuose	18
4. SOCIALINĖS FUNKCIJOS STIPRINIMAS	24
4.1. Rekreacinių išteklių panaudojimas	24
4.2. Poilsio organizavimo sprendiniai	25
4.3. Rekreacinės infrastruktūros elementai	27
4.4. Kraštovaizdžio formavimo kirtimai	29
4.5. Rekreacinės infrastruktūros priežiūra	31
PRIEDAI	34
• PRIEDAS. KRAŠTOVAIZDŽIO FORMAVIMO KIRTIMAI	35
• PRIEDAS. KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ TERITORIJOS	41

ĮVADAS

Šio projekto darbo objektas – valstybės įmonės Valstybinių miškų urėdijos (toliau – VĮ VMU) patikėjimo teise valdomi Rokiškio regioninio padalinio (dalies nuo 2018 m. sausio 8 d. iki 2019 m. sausio 1 d. priklausiusios Kupiškio regioniniam padaliniui) administruojami miškai (toliau – regioninio padalinio administruojami miškai).

Lietuvos Respublikos bendrajame plane miškininkystės plėtra numatoma atsižvelgiant į pagrindinius Lietuvos miškų politikos tikslus. Šiems tikslams, šalia kitų, priskiriami:

- daugiatikslės ir miško išteklius tausojančios miškų ūkio veiklos užtikrinimas suderinant ekonomines, socialines ir ekologines miškų funkcijas;
- biologinės įvairovės miškuose išsaugojimas;
- *miškų rekreacinio potencialo didinimas.*

Visuose miškuose, net ir tuose, kur numatoma intensyvinti miškų ūkį ir didinti medienos naudojimą, būtina, kaip nurodyta Bendrajame plane, užtikrinti ir kitų – socialinių bei ekologinių – funkcijų vykdymą. Rekreacinių teritorijų diferencijavimas, naudojimas ir kryptys bei tvarkymas bendrajame plane priklausė nuo šių pagrindinių veiksnių: 1) gamtinės aplinkos išteklių turtingumo, 2) kultūros paveldo turtingumo, 3) esamo rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygio, 4) vietos gyventojų ekonominių galimybių, 5) aplinkos sveikumo, 6) aplinkos ekologinio atsparumo, 7) rekreacinio aptarnavimo tradicijų. Pagal šiuos veiksnius bendrajame plane išskirta 40 rekreacinių išteklių arealų, kurių ribas daugiausiai lemia rekreacinis gamtinės ir kultūrinės aplinkos turtingumas. Rekreacijos turizmo plėtros galimybės numatytos pagal arealų patrauklumo kategorijas ir rekreacinės plėtros potencialą.

Didžioji dalis teritorijos, į kurią patenka regioninio padalinio administruojami miškai, priskiriama žemiausiam perspektyvinės plėtros lygmeniui (kuriamos lokalinės reikšmės rekreacinės sistemos bei pavieniai rekreacijos objektai). Šio rekreacinio arealo resursinis potencialas mažas. Prie jo priskiriami šie rekreaciniai porajoniai: Šepetos, Antašavos – Kupreliškio, Subačiaus, Pandėlio – Skapiškio. Du rekreaciniai rajonai – Kupiškio ir Šimonių – priskiriami vidutiniam perspektyvinės plėtros lygmeniui (plėtojamos regioninės reikšmės rekreacinės sistemos).

Rajone, į kurį patenka regioninio padalinio administruojami miškai, pirmoje eilėje vystytinos tokios rekreacijos rūšys kaip poilsis gamtoje, pažintinė rekreacija, verslinė rekreacija.

Rekreacinės infrastruktūros plėtros ir tvarkymo valstybiniuose miškuose programoje VĮ Valstybinių miškų urėdijos regioninių padalinių miškai suskirstyti į keturis rekreacijos intensyvumo lygmenis. Regioninio padalinio administruojami miškai priskirti žemiausiajam (IV) rekreacijos intensyvumo lygmeniui.

Ypatingas valstybės dėmesys skirtinas pažintinio turizmo, apimančio tiek gamtinį, tiek

kultūrinį krašto pažinimo aspektus, plėtrai šalyje, nes būtent ši rekreacijos forma vaidina svarbiausią vaidmenį tiek ugdant gimtojo krašto sampratą bei meilę šalies viduje, tiek reprezentuojant Lietuvą tarptautiniu mastu. Bendrasis prioritetas šalies rekreacinės sistemos raidoje teiktinas pažintinio turizmo ir bendrojo poilsio gamtoje, tarp jų kaimiškoje, plėtrai. Pažintinio turizmo sistema numatyta plėtoti turint tikslą atskleisti visų gamtinių bei kultūrinių Lietuvos regionų savitumus. Turi būti tvarkomi ir rodomi pažintinę vertę turintys gamtiniai bei kultūriniai objektai, jų grupės bei kompleksai, reiškiniai.

Atsižvelgiant į Nacionalinės turizmo plėtros programos nuostatas, Bendrajame plane akcentuojamas būtinumas gerokai plėsti planavimo (projektavimo) darbus bei įgyvendinti konkrečias rekreacinės infrastruktūros formavimo priemones. Numatyta, kad sėkmingai plėtrai užtikrinti rekreacijos poreikiai turi būti integruoti ne tik į visus teritorinio planavimo dokumentus, bet ir į kitų ūkio šakų, tame tarpe, miškų, programas bei projektus.

Atsižvelgiant į minėtas nuostatas, planinės miškotvarkos metu projektuojami miškų pritaikymo žmonių poilsiui darbai visiems Valstybinių miškų urėdijos patikėjimo teise valdomiems regioninių padalinių, iš jų ir Rokiškio regioninio padalinio dalies (nuo 2018 m. sausio 8 d. iki 2019m. sausio 1 d. buvusio Kupiškio regioninio padalinio) administruojamiems miškams.

Projekto rengėjai:

tekstinę dalį parengė – kraštotvarkos skyriaus vadovė Viliūnė Naureckaitė
grafinę dalį parengė – kraštotvarkos skyriaus vyr.specialistas Linas Juozaitis
lauko projektinius darbus atliko: Viliūnė Naureckaitė, Linas Juozaitis

1 pav. ***Stovyklavietės fragmentas Šimonių girininkijoje***

1. DARBO TEISINIAI PAGRINDAI IR METODAI

Rekreacijos infrastruktūros plėtrą regioninio padalinio administruojamų miškų teritorijoje tiesiogiai įtakoja šie teritorijų planavimo dokumentai:

1. Kupiškio rajono teritorijos bendrasis planas, 2013.
2. Panevėžio apskrities bendrasis (generalinis) planas, 2012.
3. LR teritorijos bendrasis planas, patvirtintas LRS nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano“, 2002 m. spalio 29 d. Nr. IX-115.

Būtina pabrėžti, kad yra svarbūs ir visi kiti teisiniai miškų naudojimo rekreacijai pagrindai, sukurti per pastarąjį dešimtmetį, kurie buvo įtvirtinti Lietuvos teritorijos bendrajame plane, o vėliau išvystyti toliau išvardintuose teisės aktuose:

1. Miškų įstatymas (1994 m. lapkričio 22 d. Nr. I-671).
2. Saugomų teritorijų įstatymas (1993 m. lapkričio 9 d. Nr. I-301).
3. Turizmo įstatymas (1998 m. kovo 19 d. Nr. VIII-667).
4. Teritorijų planavimo įstatymas (1995 m. gruodžio 12 d. Nr. I-1120).
5. Žemės įstatymas (1994 m. balandžio 26 d. Nr. I-446).
6. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (2004 m. rugsėjo 28 d. Nr. IX-2452).
7. Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos (LRV nutarimas 1992 m. gegužės 12 d. Nr. 343).
8. Nacionalinė miškų ūkio sektoriaus plėtros 2012-2020 metais programa (LRV 2012 m. gegužės 23 d. nutarimas Nr. 569).

Šie dokumentai sprendžia daugumą rekreacijos planavimo, projektavimo ir praktinio jos įgyvendinimo valstybiniuose miškuose klausimų. Taigi, Lietuvoje iš esmės sudarytos būtiniausios teisinės prielaidos miškų panaudojimui rekreacinėms reikmėms.

Siekiant miškus kuo geriau pritaikyti poilsiautojų lankymui bei kontroliuoti lankytojų srautus, valstybinės reikšmės miškams parengtas „Rekreacinio miškų sutvarkymo projektas“, kuris yra VĮ Valstybinių miškų urėdijos patikėjimo teise valdomų Rokiškio regioninio padalinio dalies (nuo 2018 m. sausio 8d. iki 2019 m. sausio 1d. buvusio Kupiškio regioninio padalinio) administruojamų miškų vidinės miškotvarkos projekto sudedamoji dalis.

Projektavimas buvo atliktas atsižvelgiant į bendruosius normatyvinius dokumentus bei 2010m. Aplinkos ministerijos užsakymu parengto mokslinio-tiriamojo darbo *„Rekreacinės infrastruktūros plėtros, tvarkymo ir organizavimo miškuose programos ir jos įgyvendinimo rekomendacijų parengimas“* nuostatas.

Esami rekreaciniai objektai valstybiniuose miškuose bei projektuojamų objektų vietos buvo apžiūrėtos natūroje. Daugumos projektuojamų objektų vietos parinktos jas aptarus ne tik su girininkais, bet ir su regioninio padalinio specialistais. Suvestiniai duomenys apie esamus bei

suprojektuotus rekreacinius objektus ir kraštovaizdžio formavimo kirtimus valstybiniuose miškuose pateikti lentelėse bei pažymėti planinėje medžiagoje. Visi duomenys sugrupuoti pagal girininkijas. Visi lankytini kraštovaizdžio objektai yra pažymėti kartografinėje medžiagoje.

Rekreacinio miškų sutvarkymo projektas pateikia rekreacijos vystymo valstybiniuose miškuose strategiją, sprendžia miško rekreacinės infrastruktūros objektų išdėstymo klausimus, tuo tarpu rekreacijos objektų - takų, mažosios architektūros elementų ir kt. įrengimo konkretūs sprendimai bei įrangos brėžiniai su detaliais ekonominiais skaičiavimais numatomi tik techniniuose projektuose.

Šiuo darbu siekiame realiai įvertinti esamą padėtį ir pateikti siūlymus dėl tolesnės rekreacijos plėtros regioninio padalinio administruojamuose miškuose.

Projektinė dokumentacija:

1. VĮ Valstybinių miškų urėdijos patikėjimo teise valdomų Joniškio regioninio padalinio dalies (nuo 2018 m. sausio 8d. iki 2019 m. sausio 1 d. buvusio Pakruojo regioninio padalinio) administruojamų miškų vidinės miškotvarkos projekto sudedamoji dalis – Rekreacinio miškų sutvarkymo projektas. Aiškinamasis raštas.
2. VĮ Valstybinių miškų urėdijos patikėjimo teise valdomų Rokiškio regioninio padalinio dalies (nuo 2018 m. sausio 8d. iki 2019 m. sausio 1 d. buvusio Kupiškio regioninio padalinio) administruojamų miškų rekreacinio planavimo schema M 1:50 000.
3. Kultūros paveldo teritorijų objektų planeliai M 1:10 000.
4. Kraštovaizdžio formavimo kirtimų brėžiniai. M 1:10 000.

2 pav. ***Projektinių sprendinių aptarimas***

2. PAŽINTINIU POŽIŪRIU LANKYTINI KULTŪROS IR GAMTOS PAVELDO OBJEKTAI

Valstybės saugomų registruotų kultūros vertybių, pripažintų saugoti viešajam pažinimui ir naudojimui (LR Kultūros ministro 2005-04-29 įsakymas Nr. ĮV-190 „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių pripažinimo saugomomis“) apsaugą reglamentuoja LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, kurio 19 str. 2 d. 1 p. imperatyviai nurodo, jog *„Viešajam pažinimui ir naudojimui saugojamame objekte, jo teritorijoje, vietovėje draudžiama naikinti ar kitaip žaloti nekilnojamosios kultūros vertybės pase nurodytas vertingąsias savybes .“*

Kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose planuojama veikla reglamentuojama kultūros paveldo specialiaisiais planais, parengtais vadovaujantis *Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis (LR aplinkos ministro ir kultūros ministro 2005 m. birželio 23 d. įsakymas Nr. ĮV-261/D1-322*) bei kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais.

1 lentelė. **Kultūros paveldo objektai miškų urėdijos valdomuose valstybinės reikšmės miškuose**

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas, apibūdinimas	Objekto reikšmingumo lygmuo	Statusas	Kvar-talai	Sklypai	Pastabos
Kupiškio girininkija							
1.	5285	Obonių piliakalnis		Paminklas	159	17	6;7;18-21;23-26 skl. – vizualinės apsaugos pozonis ir apsaugos nuo fizinio poveikio pozonis; *Numatyti kraštovaizdžio formavimo kirtimai*
Subačiaus girininkija							
2.	5288	Ilčiūnų pilkapynas, vad. Milžinų kapais	Regioninis	Paminklas	19	23	Vizualinės apsaugos pozonis
3.	4717	Ilčiūnų km. senosios kapinės	Regioninis	Valstybės saugomas	70	1 dalis	Apsaugos nuo fizinio poveikio pozonis

Apsaugos specialieji planai rengiami skelbiamų saugomais kultūros paveldo objektų ir steigiamų saugomomis vietovių teritorijų, apsaugos zonų riboms nustatyti ar pakeisti. Kultūros paveldo vertybių tvarkyba ir naudojimas vykdomi pagal specialiuosius teritorijų planavimo dokumentus, strateginius planus, tikslines programas ir tvarkomuosius paveldosaugos darbų projektus.

Kultūros paveldo objektų aprašymas

1. **Obonių piliakalnis**

- **Adresas** Kupiškio rajono sav., Šimonių sen., Obonių k.,
- **Įregistravimo registre data** 1992-10-06
- **Teritorijos:**
  - a**psaugos nuo fizinio poveikio pozonis:** 10000.00 kv. m
  - **KVR objektas:** 5900.00 kv. m
  - **vizualinės apsaugos pozonis:** 317000.00 kv. m
- **Vertybė pagal sandarą:** Pavienis objektas
- **Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai)** :

Piliakalnis įrengtas pelkėje esančioje atskiroje kalvoje, miške. Aikštelė ovali, pailga Š-P kryptimi, 24 x 30 m skersmens, pakraščiais apjuosta 0,3 m aukščio, 3 m pločio pylimu. 3 m žemiau jo, šlaite, piliakalnį juosia griovys ir 140 m ilgio, 0,6-0,8 m aukščio, 4 m pločio pylimas. Šlaitai vidutinio statumo, 8 m aukščio. Piliakalnis apardytas bulviarūsių.

2. **Ilčiūnų pilkapynas, vad. Milžinų kapais**

- **Adresas:** Kupiškio rajono sav., Subačiaus sen., Ilčiūnų k.,
- **Įregistravimo registre data:** 1992-10-06
- **Teritorijos:**
  - **apsaugos nuo fizinio poveikio pozonis:** 3000.00 kv. m
  - **KVR objektas:** 3000.00 kv. m
  - **vizualinės apsaugos pozonis:** 202000.00 kv. m
- **Vertybė pagal sandarą:** Pavienis objektas

3. **Ilčiūnų kaimo senosios kapinės**

- **Adresas:** Kupiškio rajono sav., Subačiaus sen., Ilčiūnų k.,
- **Įregistravimo registre data:** 1993-01-07
- **Statusas:** Valstybės saugomas
- **Objekto reikšmingumo lygmuo:** Regioninis
- **Rūšis:** Nekilnojamas
- **Teritorijos:**
  - **apsaugos nuo fizinio poveikio pozonis:** 415.00 kv. m ;
  - **KVR objektas:** 245.00 kv. m
- **Vertybė pagal sandarą:** Pavienis objektas
- **Amžius:** XIX - XX a. I p.
- **Vertingųjų savybių pobūdis:**
  - Dailės (lemiantis reikšmingumą tipiškas);
  - Memorialinis (lemiantis reikšmingumą svarbus);
- **Vertingosios savybės**:

- *įvairūs mažosios kraštovaizdžio architektūros statiniai ir vaizduojamojo meno formos* - Teofilio Ivanovskio ir Jano Vilamovičiaus stačiakampio plano, betono paminklas susidedantis iš laiptuoto cokolio ir aukšto profiliuoto horizontalaus postamento su buvusios angelo skulptūros fragmentu

viršuje ir trijuose fasaduose išlietais įgilintų raidžių įrašais lenkų ir lietuvių kalbomis: PR fasade „CIENIOM I WIECZYSTEJ PAMIECI / TEOFILA IWANOWSKIEGO / POCHOWANEGO W OSTROWIU / W KRÓLESTWIE POLSKIEM /ZYŁ LAT 44/ ZMARŁ DNIA 29 KWIETNIA 1870 R.“ ŠV fasade „DROGIM POPIOŁOM / Ś. P. JANA WILAMOWICZA / ŻYŁ LAT 89. / ZMARŁ DNIA 19 MARCA / 1891 R.“, PV fasade "AMŽINĄ ATILSĮ / DUOK JOMS PONE / DIEWES OSZWESIBE / AMŽINU TEGUL / JOMS APSZWIECZE / ANT AMŽIŲ / AMŽINŲJŲ AMEN" neišliko lieto betono angelo skulptūra, vietoje jos įtvirtintas naujas betoninis kryžius, paminklas apsamanojęs, būklė patenkinama; 2011 m., 2017 m.); Rozalijos Žaremienės rausvo tašyto granito antkapinis paminklas, imituojantis nukirstomis šakomis medžio kamieną su kryžiumi viršuje ir ŠR pusėje iškaltu įgilintų raidžių įrašu lietuvių kalba: " A t A / Rozalija/ Žaremienė /mirus. 1918./1933" (paminklas pastatytas 1933 m.; būklė gera; 2011 m., 2017 m.); paminklas susidedantis iš stačiakampio plano rausvo tašyto granito postamento ir pilko šlifuoto granito kryžiaus su metaline Nukryžiuotojo skulptūra kryžmoje (-; nulaužtas kryžius atremtas į postamentą, būklė bloga; 2011 m., 2017 m.);

- *žemės ir jos paviršiaus elementai* - ***Ilčiūnų kaimo gyventojų palaikai; reljefas*** (nedidelė pakiluma miške; teritorija sutvarkyta, dingęs metalinis lietinis ažūrinis kryžius su reljefinių raidžių įrašu lenkų kalba kryžmos nugarinėje pusėje: "IGNACY IWANOWSKI / JÓZEFA WILAMOWICZOWA.", kryžius buvo nulaužtas ir atremtas į postamentą; 2011 m., 2017m.).

Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose (LRV 1992-05-12 nutarimas Nr. 343) nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijoms ir jų apsaugos zonoms yra nustatyti šie reikalavimai:

„83. Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymą (Žin., 1995, Nr.3-37) nustatomos šios nekilnojamųjų kultūros vertybių (išskyrus statinių priklausinius) individualios apsaugos zonos:

83.1. apsaugos nuo fizinio poveikio;

83.2. vizualinės apsaugos.

84. Kol nenustatytos nekilnojamųjų kultūros vertybių individualios apsaugos zonos, taikomos laikinosios zonos:

84.1. apsaugos nuo fizinio poveikio - 50 metrų;

84.2. vizualinės apsaugos - 500 metrų.

85. Prieš skelbiant nekilnojamąsias kultūros vertybes kultūros paminklais, turi būti nustatytos jų individualios apsaugos zonos.

86. Nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijos saugomos kartu su šiomis vertybėmis. Jų priežiūros, tvarkymo ir naudojimo sąlygas nustato apsaugos reglamentas.

87. Apsaugos nuo fizinio poveikio zonoje draudžiama:

87.1. atlikti darbus, deformuojančius gruntą ir sukeliančius jo vibraciją;

87.2. laikyti aktyviąsias chemines, lengvai užsidegančias bei sprogstamąsias medžiagas;

87.3. statyti statinius, kurie nėra skirti nekilnojamosioms kultūros vertybėms apsaugoti ir šių

vertybių naudojimui garantuoti;

87.4. atlikti kitokius darbus, galinčius pakenkti nekilnojamosioms kultūros vertybėms ar jų teritorijoms.

88. Vizualinės apsaugos zonoje draudžiami darbai, kurie gali pakenkti nekilnojamųjų kultūros vertybių kraštovaizdžiui ar optimaliai jų apžvalgai.

89. Nekilnojamųjų kultūros vertybių prieš avariniams, remonto ar pritaikymo darbams bei šiems darbams jų teritorijoje atlikti reikalingas Kultūros vertybių apsaugos departamento leidimas.

90. Nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijose ir apsaugos zonose numatomų atlikti žemės ir statybos darbų projektai turi būti suderinti su Kultūros vertybių apsaugos departamentu.“

Visų archeologijos paveldo objektų tvarkybai yra nustatyta konservavimo kryptis. Visos neveikiančios kapinės yra tvarkomos pagal Kapinių tvarkymo taisykles. Jų teritorijoms nustatyta pagrindinė tikslinė konservacinė žemės naudojimo paskirtis. Kultūros paveldo objektams, esantiems regioninių parkų teritorijose, priežiūros, tvarkymo ir naudojimo sąlygas nustato patvirtinti šių parkų apsaugos reglamentai, parkų ribų bei jų zonų ribų ir tvarkymo specialieji planai.

Kultūros paveldo objektų, vietovių teritorijose, jų apsaugos zonose veikla vykdoma vadovaujantis Nekilnojamo kultūros paveldo apsaugos įstatymu bei kitais kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais.

Kultūros paveldo objektų teritorijos ir jų fizinės apsaugos zonos tvarkomos pagal tvarkomuosius paveldosaugos darbų projektus. Kultūros paveldo objektų teritorijose, fizinės ir vizualinės apsaugos zonose draudžiama naujai įveisti mišką.

Vykdant miško kraštovaizdžio formavimo priemones ir kitus ūkinius darbus kultūros paveldo objekto teritorijoje, būtina informuoti ir derinti su Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Panevėžio skyriumi.

Šioje projektinėje dalyje kultūros paveldo objektų raiška pateikiama tik rekreaciniu požiūriu, įprasminant juos kaip lankytinus kraštovaizdžio objektus rekreacinėje valstybinės miškų urėdijos sistemoje, tačiau ji nesprendžia kitų ūkinių priemonių klausimų (išskyrus kraštovaizdžio formavimo kirtimus). Miškų naudojimo ir atkūrimo planavimas yra ne rekreacinio projekto objektas.

Valstybės saugomų gamtos paveldo objektų regioninio padalinio administruojamuose miškuose nėra.

3. REKREACINIAI IŠTEKLIAI

3.1. Rekreacinių teritorinių kompleksų apžvalga

Rekreacinių teritorijų sistemą sudaro planavimo dokumentuose nustatomi ar moksliniais tyrimais išaiškinami rekreaciniu geografiniu (resursiniu ir funkciniu) vientisumu bei rekreacinio naudojimo prioritetu pasižymintys skirtingų erdvinių lygmenų (taksonominių pakopų) arealai bei vietovės. Lietuvos sąlygomis šią sistemą sudaro: 1) rekreacinės vietovės (rekreacijos aptarnavimo centrai), 2) rekreaciniai rajonai ir 3) rekreacinės sritys (regionai). Rekreacinio naudojimo prioriteto raiška stiprėja einant link smulkesnių pakopų teritorinių vienetų.

Rekreacinę vietovę arba rekreacijos aptarnavimo centrą sudaro poilsiui, turizmui ar gydymui naudojamas arba numatomas naudoti atitinkamų gamtinės, kultūrinės bei socialinės aplinkos išteklių ir rekreacinės infrastruktūros lokalinis teritorinis kompleksas (žemės sklypų grupė), kuriam planavimo dokumentuose yra nustatomas rekreacinio naudojimo prioritetas. Rekreacinėje vietovėje, atsižvelgiant į planavimo lygmenį, žemės sklypų pagrindinę tikslinę paskirtį, teritorijų tvarkymo reglamento ar naudojimo ir tvarkymo režimo ypatumus, skiriamos viena ar keletas atskirų tvarkymo zonų.

Rekreacinį rajoną sudaro gamtinės aplinkos ir kultūros paveldo ištekliais pasižymintis ir funkciniu rekreacinio naudojimo bei rekreacinės infrastruktūros vientisumu išsiskiriantis vidutinio dydžio arealas, apjungiantis grupę gretimų rekreacinių vietovių.

Rekreacinę sritį (regioną) sudaro dislokacinį ir organizacinį bendrumą bei išreikštą rekreacinį vystymo profilį turintis stambus koncentruotų rekreacinių išteklių arealas, apjungiantis keletą išaiškintų ar nustatytų rekreacinių rajonų.

Pagal Bendrąjį planą didžioji Kupiškio regioninio padalinio teritorijos dalis patenka į Kupiškio rekreacinį rajoną (Kupiškio-Alizavos, Palėvenės, Pandėlio- Skapiškio, Šepetos, Antašavos -Kupreliškio, Subačiaus porajoniai), rytinėje dalyje dalis teritorijos patenka į Rokiškio rekreacinį rajoną (Rokiškio, Kamajų porajoniai) ir pietinėje dalyje – į Šimonių rekreacinį rajoną (Mikierių porajonis.

Kupiškio rajone išskiriama viena regioninės svarbos rekreacinė vietovė (Kupiškio marios) ir septynios vietinės svarbos rekreacinės vietovės (Mituvos ežeras, Indubo ežeras, Lėvens kraštovaizdžio draustinis, Alojos telmologinis draustinis, Antašava, Aukštupėnai, Aluotos).

Iš labiausiai lankytinų gyvenviečių Kupiškio rajone galima išskirti Kupiškio miestą, Palėvenę, Antašavą, Subačių bei keletą kitų.

3.2. Miškų rekreacinio potencialo analizė

Svarbiausi gamtiniai kraštovaizdžio komponentai, nuo kurių priklauso vietos rekreacinės galimybės, kraštovaizdžio grožis ir patrauklumas, yra vandenys ir miškai. Labai svarbus komponentas yra išraiškingas, kalvotas reljefas, tai vienas svarbiausių komponentų lemiančių kraštovaizdžio vaizdingumą. Reljefas kaip būtina rekreacinės veiklos sąlyga populiariausioms rekreacinės veiklos formoms nėra būtinas, bet teikia tam tikrų privalumų.

Gamtinį rekreacinį potencialą sudaro lankytini gamtos objektai bei vietų, tinkamų populiariausioms poilsio formoms – poilsiui prie vandens maudantis ir kaitinantis saulėje, kiekis ir jų kokybė, tinkamumas.

Kraštovaizdžio rekreacinį potencialą sudaro vietovės kraštovaizdžio, jo gamtinių ir kultūrinių komponentų bei objektų patrauklumas, tinkamumas rekreacinei veiklai, skatinantis lankytojus turistinėms kelionėms, atvykti į gamtą, pamatyti regiono įžymybes, pailsėti, papramogauti.

Miškai rekreaciniu požiūriu buvo vertinti pagal metodiką, parengtą Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakulteto mokslininkų ir panaudotą valstybinių parkų planavimo schemose. Pagrindinis dėmesys šioje metodikoje buvo skirtas nustatyti miškų patogumą poilsiavimui.

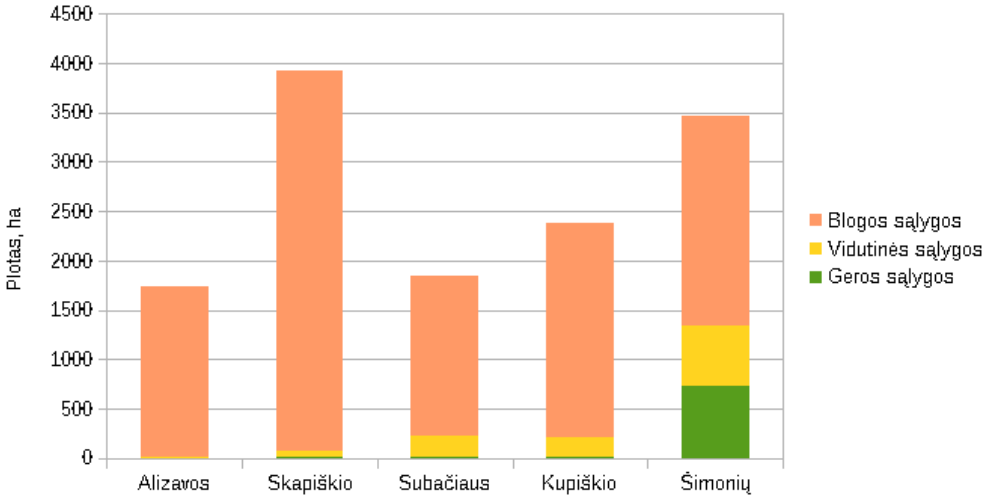

3 pav. ***Girininkijų rekreacinio potencialo vertinimas***

Kadangi miškų patogumą lankymui ir stovyklavimui apsprendžia medynų rūšinė sudėtis ir drėgmės režimas, tai remiantis atitinkamais kriterijais – augavietės tipu, būdinga miško bendrija, amžiaus klase ir bonitetu, – išskirti rekreaciniai tipai, atitinkantys geras (A, B tipai), vidutines (C, D tipai), blogas (E, F) sąlygas:

Papildomai atsižvelgta į miškų vaizdingumą ir tokių rekreacijos formų kaip grybavimas, uogavimas ir kt. galimybes juose. Paskaičiavus pagal šią metodiką, valstybinės reikšmės miškuose yra 772 ha medynų, kuriuose yra geros sąlygos poilsiui, o tai sudaro tik apie 5,8 % medynų ploto. Daugiausia tai pusamžiai (A_2 tipas) ir pribręstantys pušynai bei pušynai su eglių priemaiša. Vidutinės sąlygos poilsiui miške yra maždaug 1108 ha arba apie 8,3 % medynų ploto. Likusioje dalyje medynai yra drėgni ir pelkėti, kuriuose sąlygos poilsiui yra blogos. Daugumoje medynų gana gausi žolinė augalija. O drėgnų, tankių medynų poilsiautojai vengia ne vien tik dėl jų drėgnumo, bet vasarą ir dėl erkių bei uodų.

Rekreacinę situaciją šiek tiek gerina tik tai, jog didelė dalis miškų yra grybinga. Sezono metu čia apsilanko nemažai grybautojų, o taip pat renkamos uogos. Atsižvelgiant į šių lankytojų trumpalaikius poreikius daugelyje vietų yra įrengtos atokvėpio vietos su negausia įranga.

Vandenys. Miško tinkamumą poilsiui didele dalimi lemia ir jo padėtis vandens telkinių atžvilgiu. Jeigu grybavimui ir uogavimui tai turi mažą įtaką, tai ilgesniam poilsiui yra būtinas vandens telkinys ir kuo jis didesnis tuo jo pakrančių miškai poilsiautojams yra patrauklesni. Regioninio padalinio miškingoje teritorijoje tinkamų poilsiui vandens telkinių nėra daug. Didžiausias vandens telkinys yra Kupiškio marios, tačiau valstybinės reikšmės miškų prie jų nėra. Kiti didesni vandens telkiniai yra Notigalės, Puožo, Ešerinio, Mituvos ežerai. Vandens turizmas – plaukimas Lėvens upe - yra viena iš rekreacijos formų, tačiau šalia šios turizmo trasos esantys miškai yra mažai tinkami rekreacijai.

4 pav. ***Vaizdas į Notigalės ežerą***

2 lentelė. **Miškų rekreacinis vertinimas pagal girininkijas**

Eil. nr.	Girininkija	Valstybinės reikšmės miškų plotas							
		Geros sąlygos		Vidutinės sąlygos		Blogos sąlygos		Viso	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1	Alizavos	0,2	0,0	12,2	0,7	1725	99,3	1923,3	100
2	Skapiškio	9,9	0,3	61,1	1,6	3849,2	98,2	4294,1	100
3	Subačiaus	13,9	0,8	219,8	11,9	1608,6	87,3	2017,6	100
4	Kupiškio	9,6	0,4	206,9	8,7	2168,6	90,9	2481,2	100
5	Šimonių	738,9	21,3	608,4	17,6	2117,2	61,1	3688,6	100
	Viso:	772,5	**5,8**	1108,4	**8,3**	11468,6	**85,9**	**14404,8**	**100**

5-6 pav. ***Pavėsinių įvairovė poilsiavietėse***

3.3. Turistinės trasos ir maršrutai

Regioninės turizmo trasų sistemos pagrindą sudaro šios Panevėžio regioną pristatantys autoturizmo ir dviračių trasų žiedai ar jų atkarpos, kertančios Kupiškio rajoną:

- *Autoturizmo trasos „Panevėžio regiono žiedas“ atkarpa* – Raguva – Subačius – Kupiškis – Salos, apjungianti turizmo centrus ir leidžianti susipažinti su vaizdingiausiomis gamtos ir kultūros vertybėmis išsiskiriančiomis regiono teritorijomis;
- *Autoturizmo trasos „Vidurio Lietuvos parkų žiedas“ atkarpa* – Kuprelіškis – Alizava – Kupiškis – Subačius - (Panevėžys);
- *Dviračių turizmo trasos „Šiaurės Aukštaitijos žiedas“ atkarpa* – Viešintos (Utenos apskritis) – Šepeta – Kupiškis – Palėvenė – Subačius - Smilgiai. Taip pat numatyta bendrąjį trasos žiedą,

pagal važiuojančių dviratininkų pasirinkimą, leidžianti sutrumpinti atkarpa (Kupiškis – Alizava – Vabalninkas – Biržai). Regioninė dviračių turizmo trasa „Šiaurės Aukštaitijos žiedas“ numatoma kuo mažiau dubliuojant nacionalinių dviračių trasų tinklą.

Išsamus turistinių linijinių objektų sąrašas pateiktas 3 lentelėje.

Didžiausi turistų srautai pravažiuoja bendraisiais tranzitiniais keliais, kurie labai nedaug liečiasi su valstybinės reikšmės miškais (1,8 km atkarpoje kerta valstybinės reikšmės kelius ir 1,4 km atkarpoje liečiasi prie jų iš vienos pusės). Tarptautinės svarbos dviračių turizmo trasa prie valstybinės reikšmės miškų liečiasi 1,2 km atkarpoje, nacionalinės svarbos dviračių turizmo trasa – 1,4 km atkarpoje. Vandens turizmo trasa prie valstybinių miškų liečiasi 3,8 km atkarpoje.

7 pav. ***Šimonių girininkijos girininkė – pėsčiųjų pažintinio tako šeimininkė***

3 lentelė. **Teritorijų planavimo dokumentuose numatyti linijiniai rekreacinės infrastruktūros objektai**

Skapiškio girininkija

Eil. Nr.	Pavadinimas, apibūdinimas	Kvartalų Nr.	Pastabos 2
	<u>Svarbiausi turistų judėjimo keliai</u> (Pagal Panevėžio apskrities bendrąjį planą)		
1.	Bendrieji tranzitiniai turistų judėjimo keliai	**111; 112; 119; 120; 121; 122; 123**; 334; 335; 336; 338; 350	Atkarpa *Čiovydžiai – Kepuriškis* – 16,6 km, iš jų girininkijos riba eina 0,8 km. **Valstybinės reikšmės miškus kerta 1,8 km ir prie jų liečiasi dar 1,2 km.**

Kupiškio girininkija

Eil. Nr.	Pavadinimas, apibūdinimas	Kvartalų Nr.		Pastabos
	<u>Svarbiausi turistų judėjimo keliai</u> (Pagal Panevėžio apskrities bendrąjį planą)			
1.	Bendrieji tranzitiniai turistų judėjimo keliai	24; 25; 490; 493; 495; 496		Atkarpa *Noriūnai – Kupiškis – Čiovydžiai* – 14,5 km, iš jų girininkijos riba eina 1,1 km. **Prie valstybinės reikšmės miškų liečiasi 0,2 km.**
2.	Regioninė Panevėžio apskrities autoturizmo trasa	24; 25; 490; 496; 495; 507; 509; 510; 537		Atkarpa *Noriūnai – Obonys* – 27,6 km, iš jų girininkijos riba eina 0,3 km. **Prie valstybinės reikšmės miškų liečiasi 0,2 km.**
3.	Vandens turizmo trasa	**16; 123; 124; 125;** 477; 480; 487; 488; 489; 497; 498		Atkarpa Lėvens upe – 13,0 km, iš jų girininkijos riba eina apie 2,8 km. **Prie valstybinės reikšmės miškų liečiasi 3,8 km.**
4.	Šiaurės Aukštaitijos regioninis dviračių žiedas	30; **31**; 479; 486; 488; 489; 497; 503; 505; 538; 552; 554; 565.		Atkarpa *Rokiškis – Kupiškis – Nociūnai* – 27,6 km, iš jų girininkijos riba eina 4,7 km. **Prie valstybinės reikšmės miškų liečiasi apie 0,6 km.**

Subačiaus girininkija

Eil. Nr.	Pavadinimas, apibūdinimas	Adresas		Pastabos
	<u>Svarbiausi turistų judėjimo keliai</u> (Pagal Panevėžio apskrities bendrąjį planą)	Kvartalai	Sklypai	
1.	Regioninė Panevėžio apskrities autoturizmo trasa	**78**; **111**; 384; 386; 387; 388; **389**; 390; 392; 405.		Atkarpa *Bražiškiai – Subačius – Karaliūnai* – 17,4 km, iš jų girininkijos riba eina apie 0,4 km. **Prie valstybinės reikšmės miškų liečiasi 1,2 km.**
2.	Tarptautinės svarbos dviračių turizmo trasa	**111**; 384; 386; 387; 388; **389**; 390; 392; 405; 406.		*Atkarpa Kumpiniškis – Subačius – Karaliūnai* – 17,8 km, iš jų girininkijos riba eina 0,3 km. **Prie valstybinės reikšmės miškų liečiasi 1,2 km.**
3.	Nacionalinės svarbos dviračių turizmo trasa	**18**; **67**; 72; **111**; 384; 386; 387; 388; **389**; 390; 392; 398; 401.		Atkarpa *Užusieniai – Subačius – Palėvenė* – 21,4 km, iš jų girininkijos riba eina 1,5 km. **Prie valstybinės reikšmės miškų liečiasi 1,4 km.**

8 pav. ***Pėsčiųjų pažintinis takas kasmet sulaukia daug krašto gamta besidominčių keliautojų***

3.4. Esami rekreacijos objektai girininkijų miškuose

Valstybinių miškų urėdijos regioninio padalinio administruojamų miškų rekreacijos teritorinę sistemą sudaro įžymios lankytinos vietos ir objektai miške, turistiniai keliai, takai, poilsio vietos, sujungtos tarpusavyje turistiniais lankymo maršrutais, o taip pat su aplinkine autokelių sistema. Rekreacinę teritorinę sistemą lemia lankytinų vietų išsidėstymas ir teritorijos infrastruktūra. Rekreacijos objektai bei kraštovaizdžio formavimo priemonės sudarys regioninio padalinio administruojamų miškų pritaikymo žmonių poilsiui kompleksą.

Šiuo metu rekreacinė infrastruktūra regioninio padalinio administruojamuose miškuose, atsižvelgiant į tai, kad didžioji dalis yra mažai rekreacijai tinkami, yra gana gerai išvystyta. Pagrindiniai rekreaciniai objektai yra sutelkti labiausiai tam tinkamose vietose – Šimonių ir Subačiaus girininkijose. Be to, kiekvienoje girininkijoje yra bent po vieną stambią poilsiavietę ir nemažai atokvėpio vietų. 4 lentelėje pateikiami rekreacinių objektų sąrašas.

4 lentelė. **Esami rekreacijos objektai girininkijų miškuose**

Eil. nr.	Pavadinimas	Kv. nr.	Skl.	Apibūdinimas
ALIZAVOS girininkija				
	Poilsiavietės			
1.	Poilsiavietė “Lapkalnis“	35	7	Pavėsinė, laužavietė, miško baldų komplektas, šiukšliadėžė.
	Atokvėpio vietos			
1.	Atokvėpio vieta	29	8	Miško baldai (stalas, suolai)
2.	Atokvėpio vieta	40	8	Miško baldai (stalas, suolai)
3.	Atokvėpio vieta	45	21	Miško baldai (stalas, suolai)
4.	Atokvėpio vieta	52	16	Miško baldai (stalas, suolai)
5.	Atokvėpio vieta	70	1	Miško baldai (stalas, suolai)
6.	Atokvėpio vieta	80	5	Miško baldai (stalas, suolai)
SKAPIŠKIO girininkija				
	Poilsiavietės			
1.	Poilsiavietė	53	22	Pavėsinė, miško baldų komplektas, šiukšliadėžė,laužavietė, tualetas
2.	Poilsiavietė	30	21	Pavėsinė su miško baldų komplektu, informacinis stendas, laužavietė, šiukšliadėžė, tualetas
	Atokvėpio vietos			
1.	Atokvėpio vieta	39	20	Miško baldai (stalas, suolai)

2.	Atokvėpio vieta	43	1	Miško baldai (stalas, suolai)
3.	Atokvėpio vieta	72	25	Miško baldai (stalas, suolai)
4.	Atokvėpio vieta	76	30	Miško baldai (stalas, suolai)
5.	Atokvėpio vieta	84	18	Miško baldai (stalas, suolai)
6.	Atokvėpio vieta	119	13	Miško baldai (stalas, suolai)
7.	Atokvėpio vieta	135	5	Miško baldai (stalas, suolai)
SUBAČIAUS girininkija				
	Poilsiavietės			
1.	Poilsiavietė " Prie akmens"	11	19	Pavėsinė su miško baldų komplektu, šiukšliadėžė, laužavietė, tualetas.
2.	Poilsiavietė" Grybas"	126	1	Poilsiavietė nuo 1985m. Pavėsinė su miško baldų komplektu, šiukšliadėžė, laužavietė, tualetas.
3.	Poilsiavietė	136	13	Pavėsinė su miško baldų komplektu, šiukšliadėžė, laužavietė, tualetas.
4.	Poilsiavietė	142	3	Pavėsinė su miško baldų komplektu, šiukšliadėžė, laužavietė.
	Atokvėpio vietos			
1.	Atokvėpio vieta	6	12	Miško baldai (stalas, suolai); šiukšliadėžė
2.	Atokvėpio vieta	10	2	Miško baldai (stalas, suolai), šiukšliadėžė
3.	Atokvėpio vieta	16	2	Miško baldai (stalas, suolai); šiukšliadėžė
4.	Atokvėpio vieta	111	22	Miško baldai (stalas, suolai)
5.	Atokvėpio vieta	70	12	Miško baldai (stalas, suolai), šiukšliadėžė
6.	Atokvėpio vieta	128	14	Miško baldai (stalas, suolai)
7.	Atokvėpio vieta	136	12	Miško baldai (stalas, suolai); šiukšliadėžė
KUPIŠKIO girininkija				
	Poilsiavietės			
1.	Poilsiavietė	11	27;37	Pavėsinė su miško baldų komplektu, medinės skulptūros, vaikų žaidimų įrenginiai, laužavietė; miško baldų komplektas (stalas, suolai); laužavietė;suolai
	Atokvėpio vietos			
1.	Atokvėpio vieta	20	18	Miško baldai (stalas, suolai), šiukšliadėžė
2.	Atokvėpio vieta	5	8	Miško baldai (stalas, suolai), šiukšliadėžė
3.	Atokvėpio vieta	13	23	Miško baldai (stalas, suolai), šiukšliadėžė

4.	Atokvėpio vieta	37	63	Miško baldai (stalas, suolai), šiukšliadėžė
5.	Atokvėpio vieta	61	11	Miško baldai (stalas, suolai), šiukšliadėžė
ŠIMONIŲ girininkija				
	Stovyklavietės			
1.	Stovyklavietė	91	16	Tvenkinukas, aikštelė, pavėsinė
	Poilsiavietės			
1.	Poilsiavietė “Prie Grybo“	85	9	Pavėsinė su miško baldų komplektu
2.	Poilsiavietė “Papučkinė“	91	24	Pavėsinė su miško baldų komplektu, žaidimo aikštele ir rekreaciniais įrenginiais
	Atokvėpio vietos			
1.	Atokvėpio vieta	64	20	Miško baldai (stalas, suolai); šiukšliadėžė
2.	Atokvėpio vieta	87	6	Miško baldai (stalas, suolai), šiukšliadėžė
3.	Atokvėpio vieta	88	6	Miško baldai (stalas, suolai); šiukšliadėžė
4.	Atokvėpio vieta	88	13	Miško baldai (stalas, suolai)
5.	Atokvėpio vieta	89	23	Miško baldai (stalas, suolai), šiukšliadėžė
6	Atokvėpio vieta	103	21	Miško baldai (stalas, suolai)
7	Atokvėpio vieta	111	3	Miško baldai (stalas, suolai); šiukšliadėžė
8	Atokvėpio vieta	132	1	Miško baldai (stalas, suolai); šiukšliadėžė
9	Atokvėpio vieta	135	2	Miško baldai (stalas, suolai), šiukšliadėžė
10	Atokvėpio vieta	144	28	Miško baldai (stalas, suolai); šiukšliadėžė
11	Atokvėpio vieta	99	2	Miško baldai (stalas, suolai)
	Pažintiniai takai			
1.	Pažintinis takas „ Į GIRIĄ“	90 91	5-11;6;18;22 1-2;6; 11-16	Yra regykla į telmologinį draustinį

9 pav. ***Poilsiavietėje Subačiaus girininkijoje***

Vienas pagrindinių rekreacijos objektų regioninio padalinio administruojamų miškų teritorijoje yra poilsiavietė „Papučkynė“ su šalia esančiu pažintiniu taku „Į girią“. Poilsiavietė yra su originalia pavėsine, žaidimų aikštele ir rekreacine įranga bei yra gana gausiai lankoma poilsiautojų. Takas yra skirtas miško medžių, augančių Šimonių girioje, pažinimui. Prie eksponuojamų medžių yra pastatyti stendai su tų medžių rūšių biologinių, ekologinių savybių, medienos panaudojimo aprašymais. Yra padaryta regykla į Iženo valstybinį telmologinį draustinį, kuriame yra saugomas Vakarų Aukštaičių prieškalvėms būdingas pelkinis kompleksas, gyvena gervės, ereliai rėksniai, juodieji gandrai. Pažintiniu taku galima nueiti iki stovyklavietes, kuri yra šalia tvenkinuko, su pavėsinėmis, laužaviete, nakvynės palapinėse vietomis.

Kita stambi poilsiavietė Šimonių girininkijoje yra „Prie grybo“. Poilsiavietė yra gana populiari, aplinkui yra gana nemažai atviros erdvės, prie jos yra tinkamas rekreacijai pušynas.

Kadangi Šimonių girininkijos miškai yra labai gausiai lankomi, ypač grybavimo sezono metu, juose išdėstyta 11 atokvėpio vietų, skirtų trumpalaikiam poilsiui miške. Tokiu būdu siekiama reguliuoti lankytojų srautus.

5 lentelė. **Esamų miško rekreacinių objektų suvestinė**

Eil. Nr.	Girininkijos pavadinimas	Stovykla vietės	Poilsiavietės	Atokvėpio vietos	Pažintiniai takai	Viso
1.	Alizavos		1	6		**7**
2.	Skapiškio		2	7		**9**
3.	Subačiaus		4	7		**11**
4.	Kupiškio		1	5		**6**
5.	Šimonių	1	2	11	1	**15**
Viso		**1**	**10**	**36**	**1**	**48**

Antra girininkija pagal rekreacinių objektų gausą bei pagal miškų rekreacinį potencialą yra Subačiaus girininkija. Čia yra įrengtos 7 atokvėpio vietos. Girininkijoje dar yra 4 poilsiavietės su įranga: pavėsinėmis, lauko baldais, laužavietėmis, tualetais.

Kupiškio girininkijos miškuose yra 5 atokvėpio vietos ir viena stambi Mirabelio poilsiavietė. Ši poilsiavietė yra gana erdvi, su žaidimų aikštelėmis ir įranga, keliomis laužavietėmis, skulptūra, dekoratyviniais elementais, didele pavėsine, suolais.

Skapiškio girininkijoje, valstybinės reikšmės miškuose yra 7 atokvėpio vietos ir 2 poilsiavietės. Viena iš jų yra prie vaizdingo Notigalės ežero.

Alizavos girininkijoje yra viena stambi poilsiavietė „Lapkalnis“. Ji yra įrengta prie tvenkinuko, su erdvia pavėsine, gausia rekreacine įranga. Be to, girininkijos miškuose yra dar 6 atokvėpio vietos.

Pažymime, kad palyginti su praėjusiu vykmečiu atokvėpio vietų skaičius pamažėjo – jis buvo optimizuotas nuo 51 iki 36. Be to, pritarėme ir vieno pažintinio tako nukėlimui Subačiaus girininkijoje. Tokiu būdu bendras rekreacinių objektų skaičius regioninio padalinio administruojamuose miškuose pakito nuo 64 iki 48 objektų. Regioninio padalinio 1000 hektarų (14400 ha) administruojamų miškų tenka 3,4 rekreaciniai objektai (neskaitant informacinės įrangos). Tai yra praktiškai optimalus rekreacinės įrangos kiekis, ypač atsižvelgiant į tai, kad šio regioninio padalinio miškai priskirti žemo (IV) rekreacijos intensyvumo lygmeniui.

10 pav. ***Pavėsinė poilsiavietėje Skapiškio girininkijoje***

11 pav. ***Mirabelio poilsiavietės fragmentas Kupiškio girininkijoje***

4. SOCIALINĖS FUNKCIJOS STIPRINIMAS

4.1. Rekreacinių išteklių panaudojimas

Kaip parodė esamos situacijos analizė, gamtos ištekliai turizmo vystymo požiūriu šioje vietovėje yra pakankami, todėl ypač svarbu vystyti miško pažintinį turizmą, su tuo susijusi ir pagrindinė siūloma koncepcija.

Pagrindinė siūloma koncepcija, tinkanti išnaudoti esamus miško išteklius – miško rekreacinės infrastruktūros gerinimas (panaudojant ne tik miškų urėdijos lėšas, bet ir prisidedant rajono savivaldybės administracijai ir jos galimybėms gauti ES paramą iš atitinkamų programų), vystant pažintinio turizmo plėtrą bei sudarant ramaus poilsio gamtoje (grybavimas, pasivaikščiojimas miške, poilsis prie vandens, rekreaciniai bei pažintiniai pėsčiųjų ir dviratininkų takai ir kita) galimybes.

Didėjant visuomenės susidomėjimui gamtos ištekliais ir kylant rekreacinio naudojimo intensyvumui, būtina atnaujinti, papildyti esamą rekreacinę įrangą, kai kur reikėtų atlikti kraštovaizdžio formavimo kirtimus. Išlieka esamų pažintinių takų ir objektų rekreacinės infrastruktūros remonto, aplinkos sutvarkymo būtinybė. Įgyvendinus rekreacinį miškotvarkos projektą, regioninio padalinio administruojamuose miškuose bus atnaujinta sena rekreacinė infrastruktūra, atspindinti miškų biologinę įvairovę, kraštovaizdį, krašto savitumą, kultūros ir gamtos vertybes. Miškotvarkos projekto realizavimas leis įgyvendinti aplinkosauginius tikslus, gerinti aplinkos, biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio kokybę, didinti miško visuomeninę estetinę vertę, plėtoti miškų rekreacinę infrastruktūrą.

12 pav. ***Šią Šimonių girininkijos poilsiavietę būtina rekonstruoti***

4.2. Poilsio organizavimo sprendiniai

Į Kupiškio rajono rekreacijos ir turizmo struktūros karkasą neabejotinai įsijungia ir regioninio padalinio administruojami miškai su teritorine rekreacine sistema, kurią sudaro esamų ir būsimų stovyklaviečių, apžvalgos aikštelių ir trumpalaikių poilsio vietų, pažintinių, mokomųjų, rekreacinių pėsčiųjų ir dviratininkų takų bei trasų visuma. Ši sistema grafiškai išreikšta rekreacinio planavimo schemoje (pagrindinis brėžinys).

6 lentelė. **Numatomi rekonstruoti rekreacijos objektai girininkijų miškuose**

Eil. Nr.	Įrenginio pavadinimas	Adresas miško žemėje		Trumpas apibūdinimas
		Kv. Nr.	Skl. Nr.	
Alizavos girininkija				
1	Poilsiavietė “Lapkalnis“	35	7	Atnaujinti esamus ir papildyti naujais rekreaciniais įrenginiais
Skapiškio girininkija				
1.	Poilsiavietė	53	22	Atnaujinti miško įrenginius: pavėsinę, miško baldų komplektą, laužavietę, tualetą
Subačiaus girininkija				
1.	Poilsiavietė “ Prie Akmens“	11	19	Atnaujinti esamus ir papildyti naujais rekreaciniais įrenginiais
2.	Poilsiavietė“ Grybas“	126	1	Kadangi vieta strategiškai patogi, nors šalia yra iškirsta biržė, siūlome poilsiavietės nenaikinti, o II penkm. atnaujinti esamus ir papildyti naujais rekreaciniais įrenginiais, poilsiavietės aplinką pagyvinti ornitochoriniais ir kitais dekoratyviniais krūmais.
3.	Poilsiavietė	136	13	Atnaujinti esamus ir papildyti naujais rekreaciniais įrenginiais
4.	Poilsiavietė	142	3	Atnaujinti esamus ir papildyti naujais rekreaciniais įrenginiais
Kupiškio girininkija				
1.	Poilsiavietė	11	27;37	Atnaujinti esamus ir papildyti naujais rekreaciniais įrenginiais
Šimonių girininkija				
1	Stovyklavietė	91	16	Atnaujinti esamus ir papildyti naujais rekreaciniais įrenginiais
2	Poilsiavietė “Prie Grybo“	85	9	Atnaujinti esamus ir papildyti naujais rekreaciniais įrenginiais
3	Poilsiavietė “Papučkinė“	91	24	Atnaujinti esamus ir papildyti naujais rekreaciniais įrenginiais

Eil. Nr.	Įrenginio pavadinimas	Adresas miško žemėje		Trumpas apibūdinimas
		Kv. Nr.	Skl. Nr.	
4.	Pėsčiųjų pažintinis takas	90 91	5-11;6;18;221-2;6;11-16	Atnaujinti esamus ir papildyti naujais rekreaciniais įrenginiais

Miško lankytojų bei keliautojų po miškus poilsiui būtina patogi poilsiavimui stovyklaviečių, poilsiaviečių, atokvėpio vietų, apžvalgos aikštelių sistema. Šiame miškotvarkos projekte numatyta rekonstruoti 11 rekreacijos objektų: 9 poilsiavietes, 1 stovyklavietę, 1 pažintinį taką. Naujų rekreacijos objektų nenumatoma.

Regioninio padalinio miškai yra mažai tinkami rekreacijai, todėl daugiausia čia žmonės lankosi uogavimo ar grybavimo tikslais. Jų poreikių tenkinimui yra pakankamai atokvėpio vietų, kuriose yra įrengtas bent miško baldų komplektas. Tokių atokvėpio vietų jau yra gana gausiai įrengta parenkant labiausiai žmonių lankomas vietas, prie miško keliukų, todėl girininkijose naujų objektų šiuo metu neprojektuojame, nes tinkamiausiose ir labiausiai lankomose vietose jau yra gana daug rekreacinių objektų.

Įgyvendinus visą projektuojamą regioninio padalinio miškų rekreacinę infrastruktūrą 1000 ha administruojamų miškų žemės plotui tektų 3,4 poilsio objektai. Tai labai svarbus rodiklis, charakterizuojantis kiekybinę teritorinio padalinio miškų rekreacinės sistemos pusę. Atsižvelgiant į tai, kad regioninio padalinio miškai priklauso žemiausiajam rekreacijos intensyvumo lygmeniui, galima teigti, kad minėtas rodiklis žymi pakankamą optimalios rekreacinės sistemos įvertinimą. Atkreipiame dėmesį, kad regioninio padalinio įgyvendintą miškų rekreacinę veiklą charakterizuoja ne tik kiekybinis rekreacijos objektų išpildymas, bet ir kokybiškas visos rekreacinės sistemos sukūrimas.

13 pav. ***Stovyklavietė Šimonių girininkijoje***

4.3. Rekreacinės infrastruktūros elementai

Numatomuose poilsio objektuose planuojama įrengti lauko baldus, informacijai skirtus statinius ir įrenginius – stendus, nuorodas ir kt.

Projektuojami *lauko baldai* – mažosios architektūros elementai. Tai neatskiriama poilsiautojų sambūrio vietų dalis. Jų vaidmuo poilsio aikštelėse yra labai svarbus, nes padeda pajusti aplinkos mastelį, tenkina miško lankytojų utilitarinius ir estetinius poreikius bei padeda išsaugoti aplinkos dvasią ir grožį.

Mažosios architektūros objektai projektuoti laikantis šių principų:

- Mažosios architektūros objektai turi sudaryti vieningą komplektą. Šis komplektas turi būti naudojamas visiems šio miško rekreaciniams objektams, takams, tiek projektuojamiems, tiek perspektyviniams, siekiant paryškinti miško stilistinį vientisumą bei savitumą.
- Mažosios architektūros objektai turi pasižymėti stilistine vienove: vieninga kompozicija, objekto nomenklatūros optimalumu, vieninga konstrukcija ir medžiagomis, vieninga spalvų gama.
- Rekreacinės įrangos elementai (lauko baldai, vizualinės informacijos objektai) projektuojami atsižvelgiant į regiono architektūros formas, proporcijas, medžiagas, spalvas, tekstūras, atsižvelgiant į vietos miškininkų įdirbį ir patirtį šioje srityje, labiausiai pavykusius pavyzdžius.
- Naudojamas medis, elementai dengiami tamsios spalvos impregnantu. Metalinės detalės paliekamos natūralios metalo spalvos. Respektuojant gamtines formas, saikingai naudojami tradiciniai rekreacinės architektūros puošybos elementai.
- Visais atvejais siekiama, kad objektų skaičius, įeinantis į komplektą būtų optimalus.

Lauko baldų (suolai, stalai, pavėsinės, dviračių stovai ir kt.) išdėstymo ir įrengimo principai bei techniniai brėžiniai pateikiami techniniuose projektuose.

Dalis lėšų, skirtų aplinkosauginėms – rekreacinėms reikšmėms, galėtų atitekti apie reklamai apie gamtą pakelėse: ji galėtų būti pateikiama informaciniuose stenduose prie didesnių svarbesnių strateginiu požiūriu poilsiaviečių, pažintinių takų. Informacinės priemonės miškuose turėtų kokybiškiau keistis. Pabodusius vienodus miško apsaugos informacinius stendelius reiktų atnaujinti, papildyti kūrybiškesne, įtaigiau parinkta informacija, propaguojant gamtosauginę pasaulėžiūrą.

14 pav. ***Poilsiavietė „ Prie akmens“ Subačiaus girininkijoje***

15 pav. ***Poilsiavietę Subačiaus girininkijoje būtina atnaujinti, rekonstruojant miško baldus bei papildant jos aplinką dekoratyviniais želdiniais.***

4.4. Kraštovaizdžio formavimo kirtimai

Kraštovaizdžio formavimo miško kirtimais medžiai ir krūmai kertami prie miškuose esančių poilsiui skirtų objektų, siekiant tikslingai formuoti miškingą kraštovaizdį, vizualiai išryškinti estetiniu, gamtiniu ar kultūriniu požiūriu vertingą kraštovaizdį, jo elementus, sudaryti galimybes apžvelgti vaizdingas erdves ar objektus arba siekiant formuoti miško erdvinę struktūrą ir medžių rūšių sudėtį taip, kad ji kiek galima labiau atitiktų vietovės, kurioje vykdomas šis miško kirtimas, apsaugines ir rekreacines funkcijas.

Kraštovaizdžio formavimo kirtimai suprojektuoti keturiose regioninio padalinio girininkijose 8,2 ha plote, numatant iškirsti maksimalų leistiną kiekį - 142 m3 bendro tūrio. Daugiausia kirtimų numatyta Subačiaus girininkijoje – ten, kur daugiausia yra rekreacinės infrastruktūros. Padalinio miškuose visi suprojektuoti kirtimai yra erdvių formavimo kirtimai.

Vykdant erdvių formavimo miško kirtimus numatyta retinant medyną pirmiausiai kirsti sausus, pavojingus, augime atsilikusius ir užstelbtus medžius, formuoti gero estetinio vaizdo, ažūrišką, mozaikišką, poilsiavimui patrauklų medyną. Prie rekreacinių objektų kirtimai turi būti intensyvesni, o tolstant nuo jų kirtimų intensyvumą reikėtų mažinti. Iki 0,1 ha leidžiama iškirsti visą sumedėjusią augaliją. Taip pat rekomenduojame retinti traką, formuojant vaizdingas biogrupes, didinant medyno praeinamumą. Daugiausia erdvių formavimo kirtimų bus vykdoma girininkijų miškuose prie rekreacinės infrastruktūros objektų. Šiais kirtimais numatyta paįvairinti medynų monotoniją prie rekreacinių ar pažintinių objektų, trako paslėptus medynus, atidengiant apylinkių grožį. Medyną retinant pirmiausiai numatoma kirsti pavojingus, blogos sanitarinės būklės, atsilikusius augime ir užstelbtus medžius, siekti formuoti poilsiavimui patrauklų, gero estetinio vaizdo, ažūrišką, mozaikišką. praregimą medyną.

Prie takų, keliukų kirtimais turi būti siekiama didesnio atidengimo, siekiant eksponuoti įdomesnes miško ekosistemas, sukuriant erdves, ažūriškumą, tačiau tuo pačiu tai darant saikingai ir išlaikant natūralumą. Palei takus, keliukus kraštovaizdžio formavimo kirtimus – apatinio ardo kirtimą – atlikti vizualinio matomumo juostoje (neužsibrėžiant aiškių juostos pločio parametrų) siekiant formuoti natūralią vingiuotą užnugario liniją.

Vykdyti šiuos kirtimus reikėtų palaipsniui ir per kelis kartus. Pradėti reikėtų nuo menkaverčio trako ir pomiškio iškirtimo, vėliau kirsti ir nepageidaujamus medžius formuojant estetiniu požiūriu priimtinas, patogias poilsiui erdves. Medyno formavimą kraštovaizdžio formavimo kirtimais pradžioje reikėtų atlikti palaipsniui maždaug per 3 metus, o vėliau jį reikėtų tęsti kartojant kas 2 metai, pašalinant tai kas atsiranda nereikalinga: želiantis nepageidaujamas trakas ar pomiškis, atsirandantys sausuoliai bei skurstantys prasto estetinio vaizdo medžiai bei kiti tapę nepageidaujami medžiai. Kirstinus medžius turėtų atrinkti specialistai vegetacijos periodo metu esant medžiams su lapais, o kirsti – ne poilsio sezono metu.

7 lentelė. **Kraštovaizdžio formavimo miško kirtimai**

Kvartalo Nr.	Sklypo Nr.	Sklypo plotas, ha	Medyno rūšinė sudėtis	Amžius	Skal-sumas	Tūris sklype ktm	Didžiausias iškertamas tūris		Augavietė	Miškų grupė	Apibūdinimas
							%	ktm			
Skapiškio girininkija											
30	13	0,7	7P3B Št,Šm retas	110	0,7	161	5	10	Pbn	II A	*Erdvių formavimo kirtimai* Kirsti aplink poilsiavietę. Kirsti traką
53	17	0,4	6D2B2E+Bt 10E	30 30	0,6 0,3	80 28	5 5	5 2	Lcs	IV	*Erdvių formavimo kirtimai* Kirsti aplink poilsiavietę.
Iš viso		**1,1**						**17**			
Subačiaus girininkija											
136	13	0,9	8E2E+B Lz, Šm vidut.tankumo	70	0,8	351	5	20	Lcl	IV	*Erdvių formavimo kirtimai* Kirsti aplink poilsiavietę. Kirsti traką
142	2	1,4	7P2E1B Št retas	29	0,7	112	5	5	Pbn	IV	*Erdvių formavimo kirtimai* Kirsti aplink poilsiavietę. Kirsti traką
142	4	1,3	8E2E+BP Št, Lz retas	60	0,8	494	5	25	Ncl	IV	*Erdvių formavimo kirtimai* Kirsti aplink poilsiavietę. Kirsti traką
142	5	1,1	7E1P1B1E Lz,Šm,Št retas	75	0,7	396	5	20	Lcl	IV	*Erdvių formavimo kirtimai* Kirsti aplink poilsiavietę. Kirsti traką
Iš viso		**4,7**						**70**			

Kvartalo Nr.	Sklypo Nr.	Sklypo plotas, ha	Medyno rūšinė sudėtis	Amžius	Skalsumas	Tūris sklype ktm	Didžiausias iškertamas tūris		Augavietė	Miškų grupė	Apibūdinimas
Kupiškio girininkija											
159	17	1,0	6J3B1J Št retas	85	0,7	270	10	30	Pcn	IV	*Erdvių formavimo kirtimai* Kirsti aplink piliakalnį. Kirsti taką
Iš viso		**1,0**						**30**			
Šimonių girininkija											
91	24	1,4	10P+EBD 10E Št,Šm retas	70 35	0,8 0,1	434 21	5	25	Lbl	IV	*Erdvių formavimo kirtimai* Kirsti aplink poilsiavietę.
Iš viso		**1,4**						**25**			
IŠ VISO		**8,2**						**142**			

4.5. Rekreacinės infrastruktūros priežiūra

Bet kokie rekreacinės infrastruktūros objektai palikti be priežiūros greitai sunyktų bei taptų šiukšlynais. Kad to išvengti, būtina organizuoti šių objektų priežiūrą. Objektų priežiūrą sudarytų šie darbai:

-objektų apžiūra, sutvarkymas ir paruošimas poilsiavimo sezonui;

-pastovus šiukšlių surinkimas ir išvežimas sezono metu ;

-funkcionuojančių lauko tualetų priežiūra;

-objektų teritorijos nušienavimas;

-malkų pristatymas laužavietėms;

- einamojo remonto darbai.

Vienas iš pačių svarbiausių priežiūros darbų - šiukšlių surinkimas ir išvežimas - turi būti atliekamas bent kartą per savaitę sezono metu. Rekreacijos objektų teritorijos vasaros bėgyje turėtų būti nušienaujamos nors 2-3 kartus, vešlesnę žolę pašalinat iš objektų teritorijos.

Kapitalinio remonto darbus būtina atlikti kas 5 metai. Per tiek laiko miško sąlygomis daugelis medinių įrenginių stipriai apipūva ir juos tenka remontuoti kapitališkai, pakeisti kai kurias jų dalis arba ir visą įrenginį.

16- 17 pav. ***Dalį pavėsinių reikia remontuoti kapitališkai***

Kapitalinis remontas galėtų būti atliekamas ir rečiau, jei greitai pūvančios įrenginių dalys būtų daromos iš kietmedžio medienos arba bent į žemę įkasamas dalis daryti iš spygliuočių medienos, prieš tai jas stipriai apdeginant lauže. Šie darbai galėtų būti atliekami ne rekreacinio sezono metu. Einamojo remonto darbai turėtų būti atliekami prieš poilsiavimo sezono pradžią, o vėliau – esant reikalui. Tai ir pavėsinių stogų einamasis remontas, sulūžusių ar aplaužytų miško baldų sutvarkymas, tvorelių, informacinių stendų bei nukreipiamųjų rodyklių remontas, išvirtusių iš savo vietos laužavietes juosiančių akmenų atstatymas ir panašūs darbai.

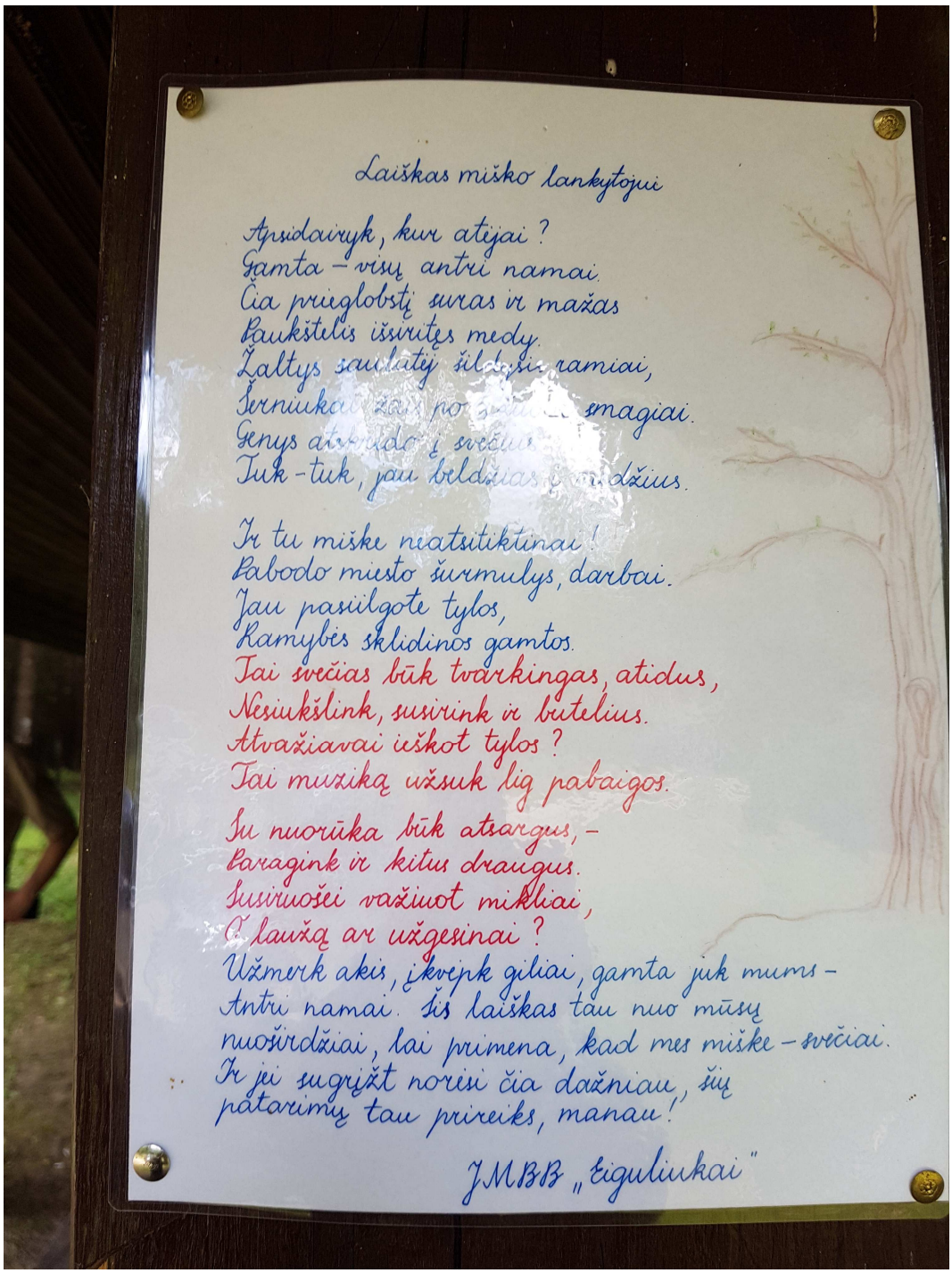

18 pav. ***Jaunųjų miško bičiulių būrelio "Eiguliukai" laiškas miško lankytojui poilsiavietėje***

PRIEDAI

1 Priedas

Kraštovaizdžio formavimo kirtimai

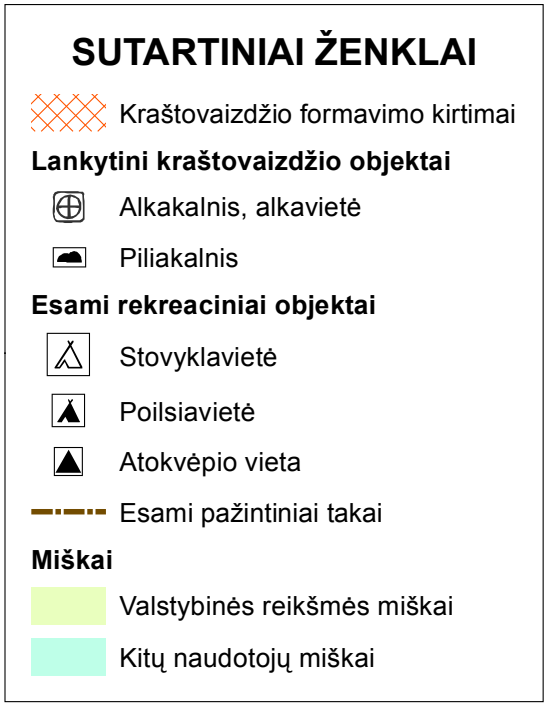

Skapiškio girininkija

M 1 : 10 000

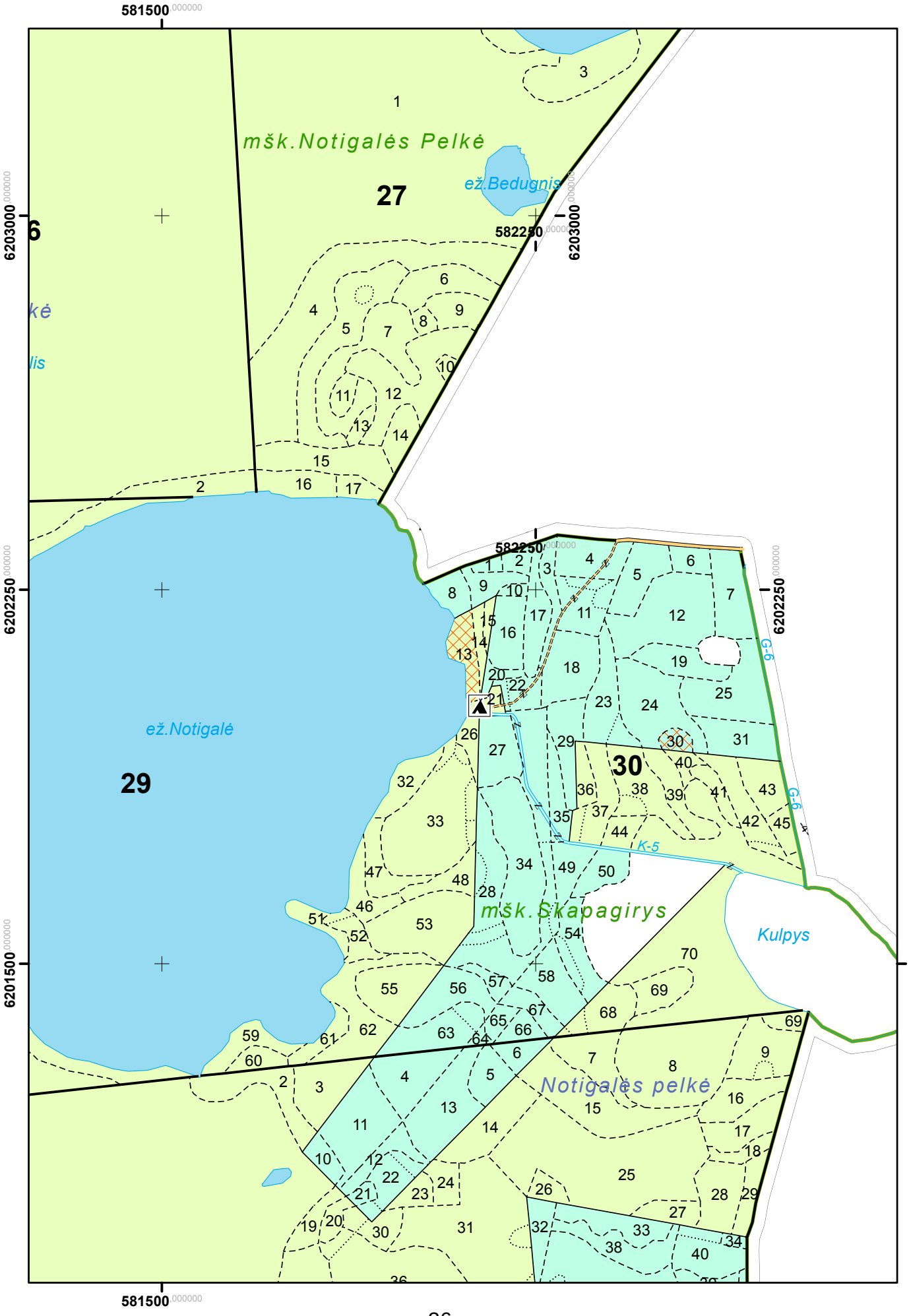

Skapiškio girininkija

M 1 : 10 000

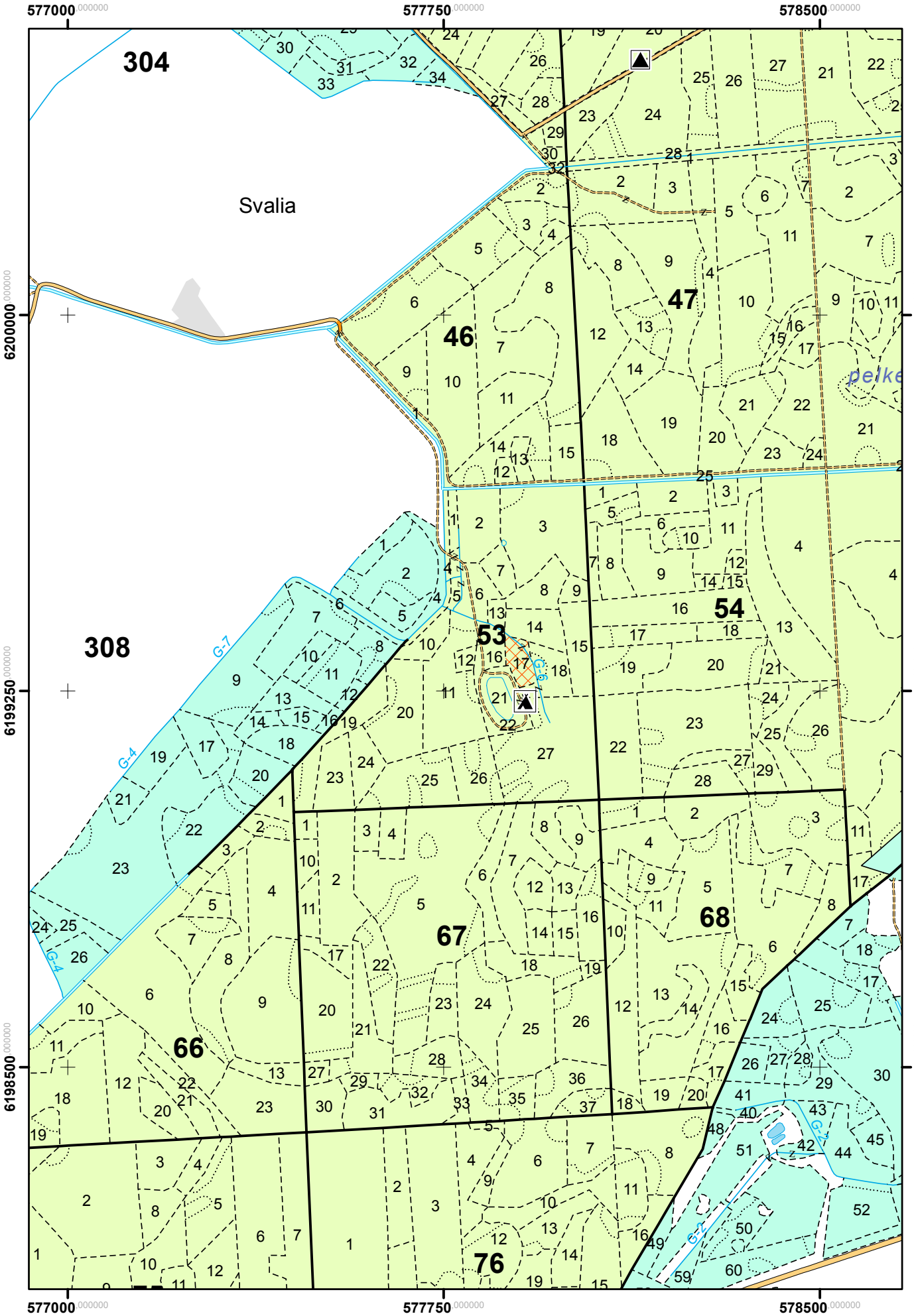

Subačiaus girininkija

M 1 : 10 000

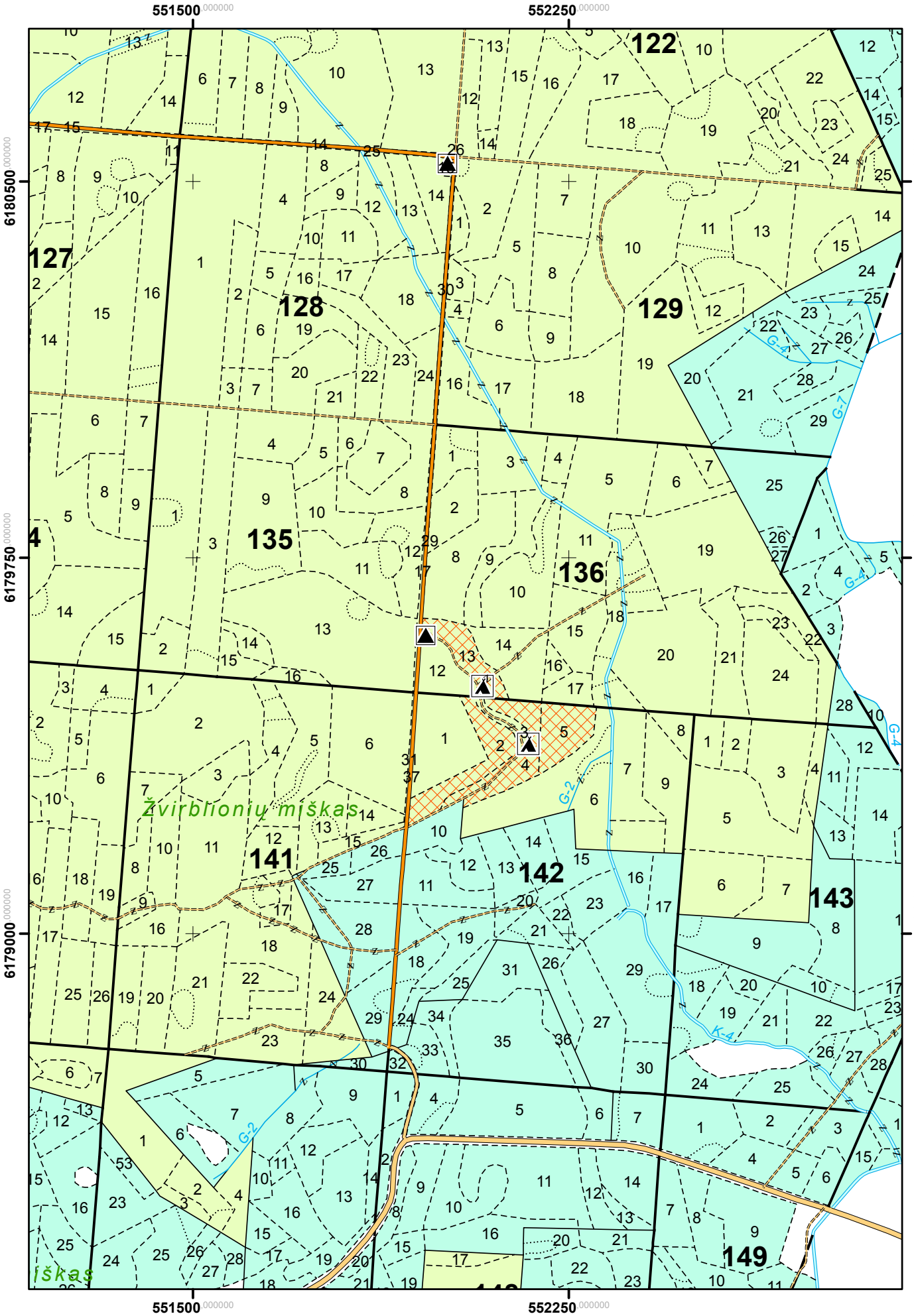

Kupiškio girininkija

M 1 : 10 000

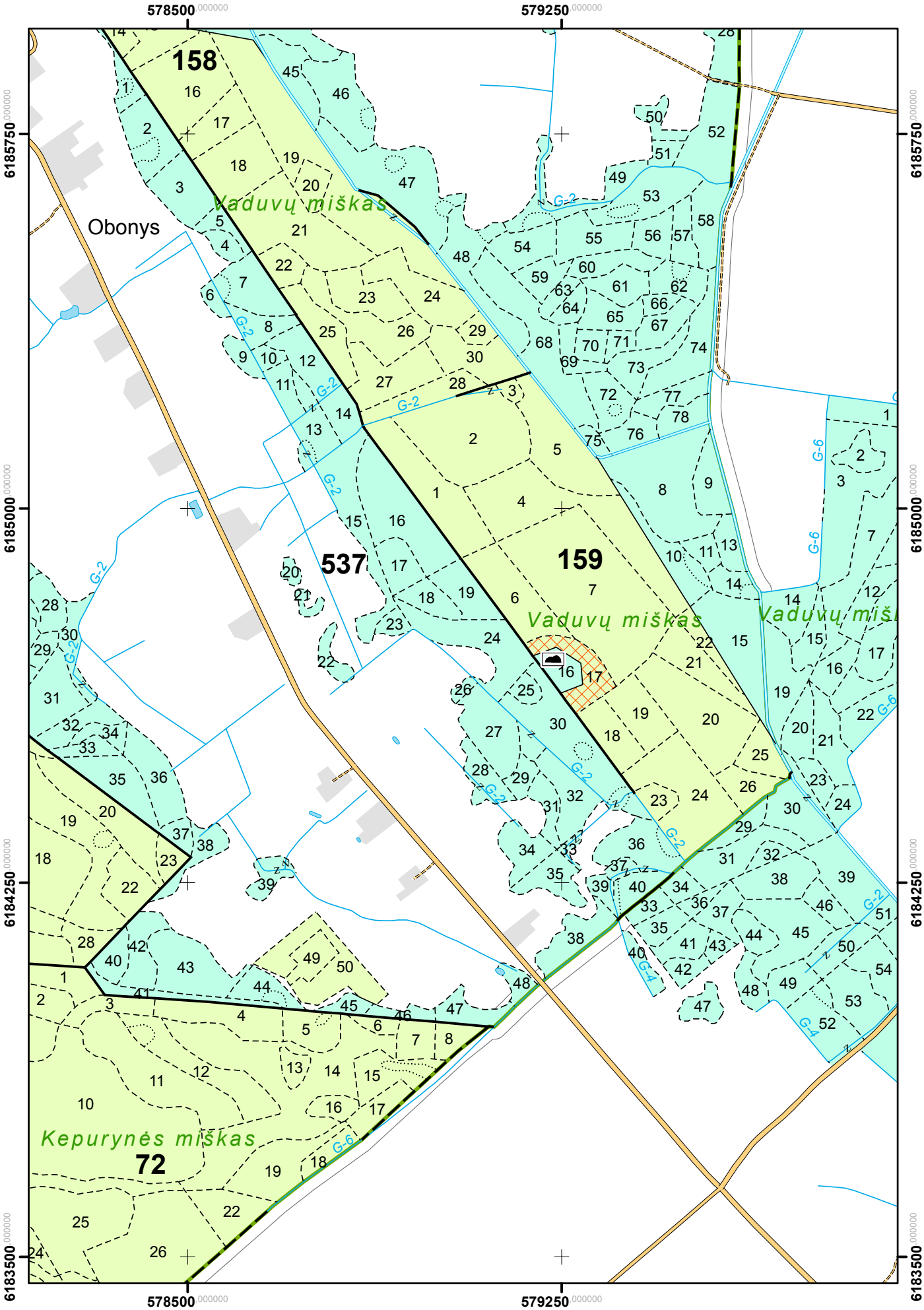

Šimonių girininkija

M 1 : 10 000

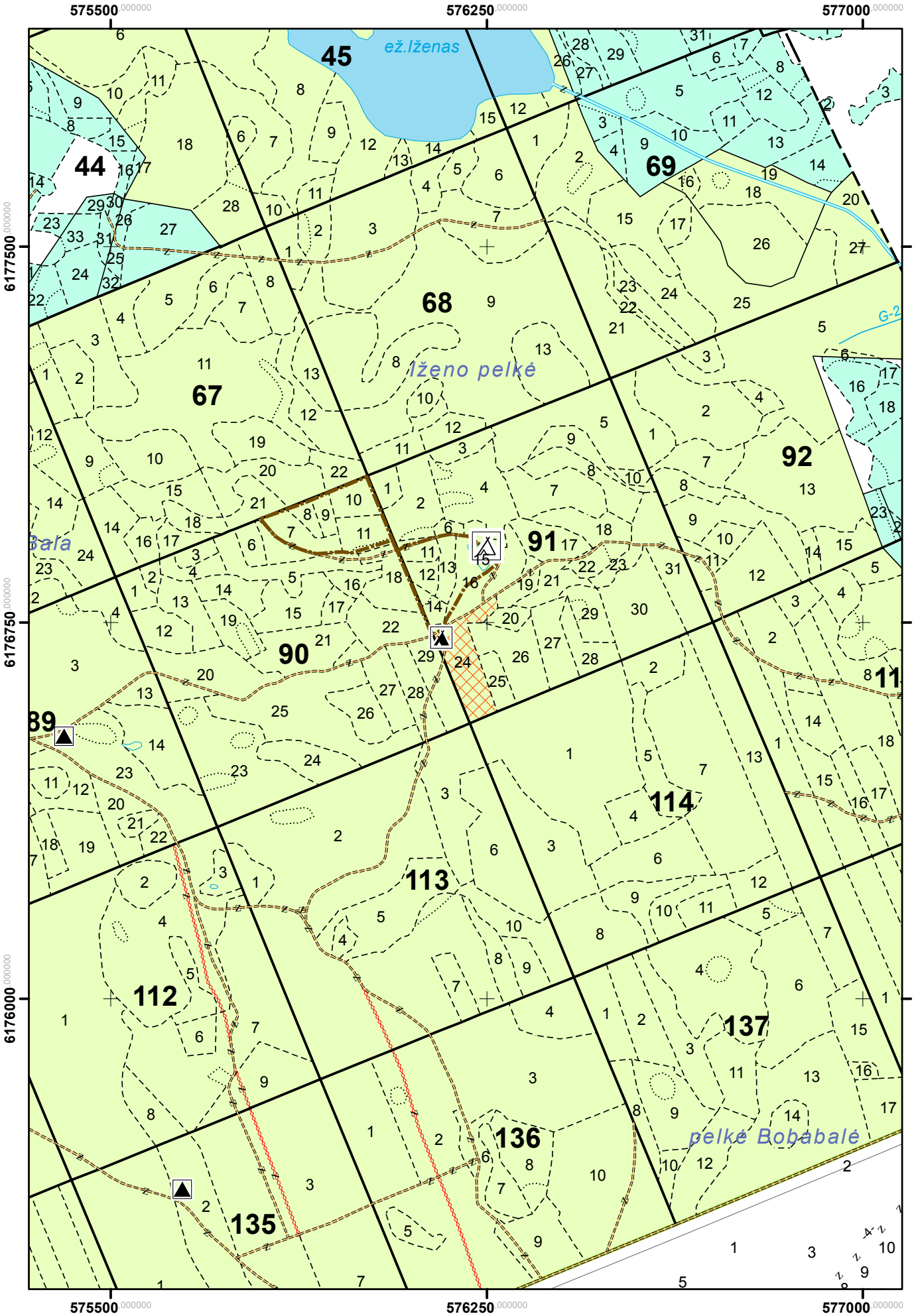

2 Priedas

Kultūros paveldo objektų teritorijos

Sutartiniai ženklai

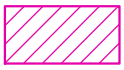
Kultūros paveldo objektų teritorijos

Kultūros paveldo objektų apsaugos nuo fizinio poveikio zona

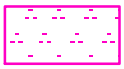
Kultūros paveldo objektų vizualinės apsaugos zona

Valstybinės reikšmės miškai

Kitų naudotojų miškai

Alizavos girininkija

M 1 : 10 000

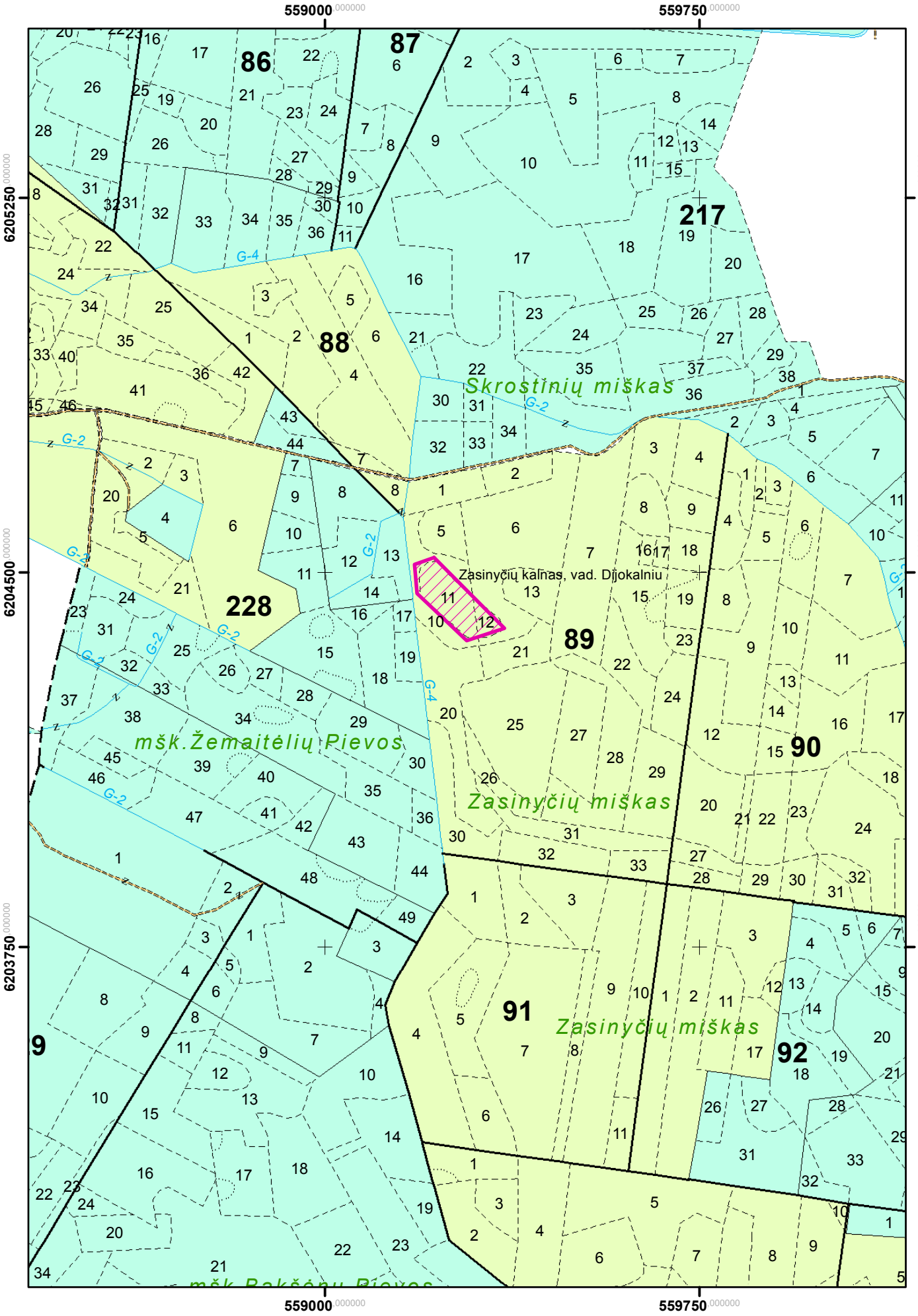

Subačiaus girininkija

M 1 : 10 000

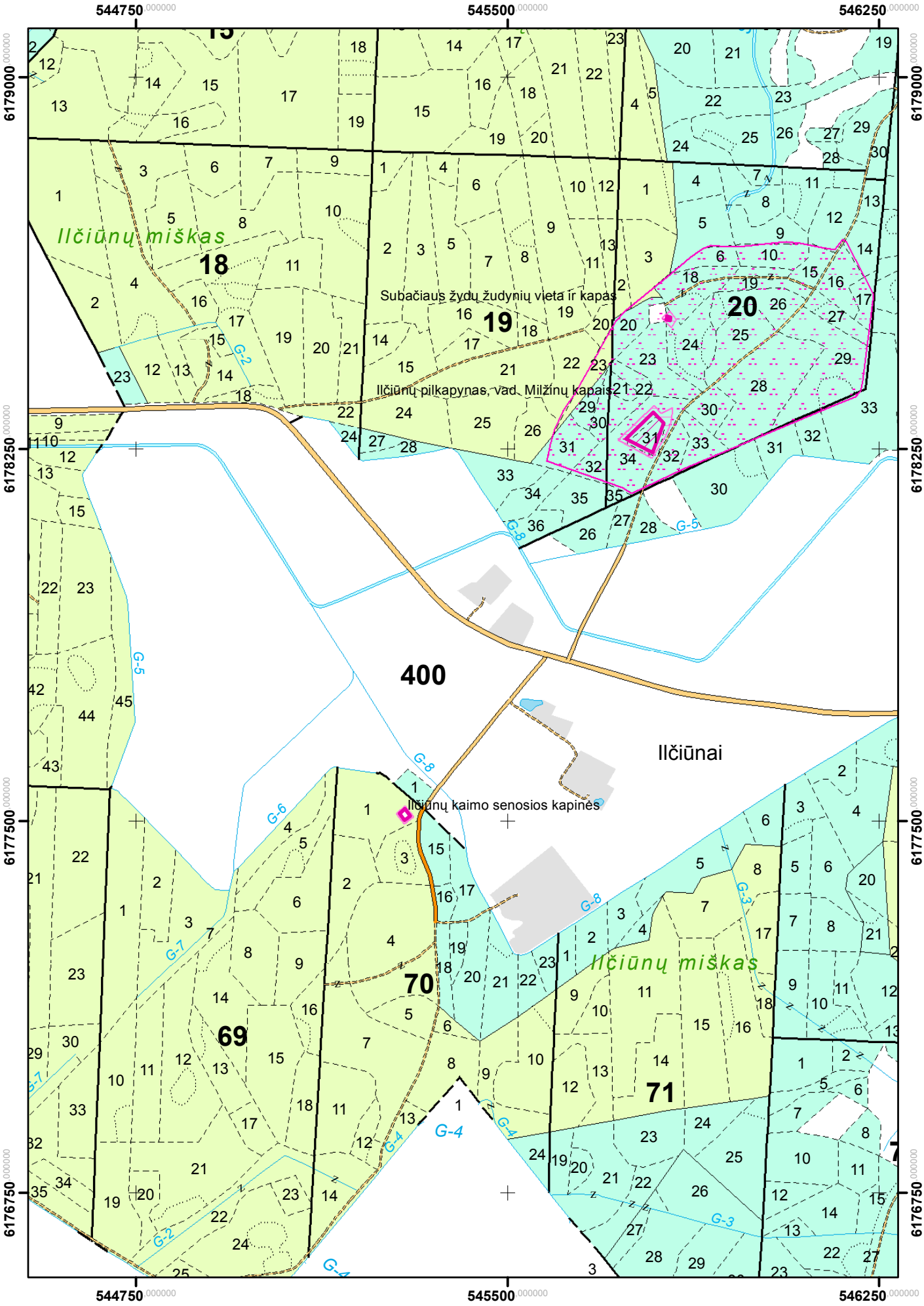

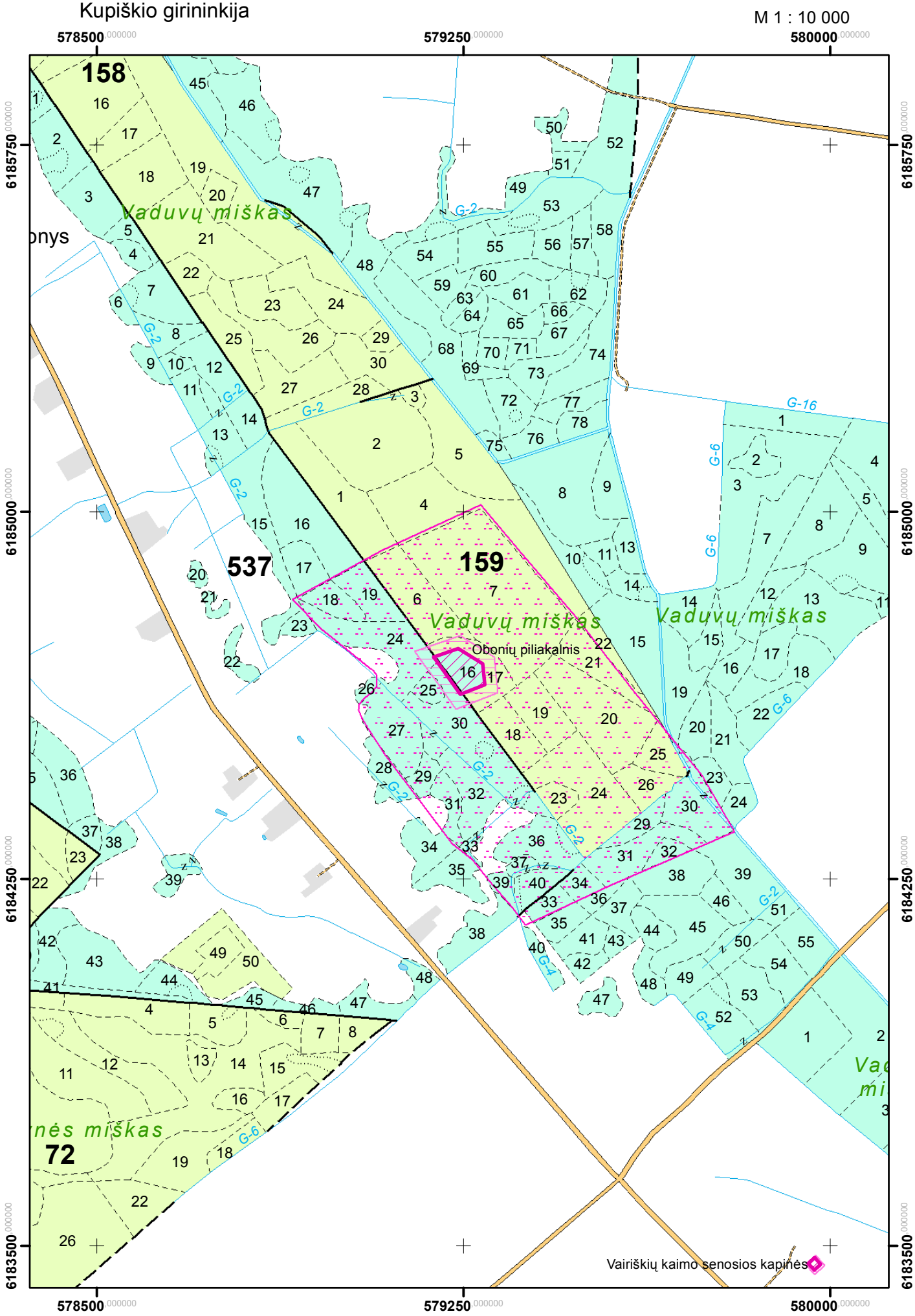
Kupiškio girininkija
M 1 : 10 000
578500
579250
580000
6185750
6185000
6184250
6183500
158
159
537
72
Vaduvų miškas
Obonių piliakalnis
Vairiškių kaimo senosios kapinės
G-2
G-4
G-6
G-16